

Makø – Nordre Sandøy Hvaler kommune

FAKTA OM MAKØ	1	Saksbehandling	8	- QR-koder	21
Tidslinje	2	DOKUMENTINNSYN	9	- refleksjoner	21
Kartlagt NATUR	4	- Einnsyn	9	- markeringer	21
- fornminner	6	- Offentlig postliste Halden	11	- filmer	21
- oppdagelser	6	- Offentlig postliste Hvaler	11	- karttjenester	21
- historiske hendelser	6	MEDIEDEKNING	12	- eiendommer	22
- beskrivelser	6	Litteratur	18	- føring av kilder	23
Kart og kommunal oversikt	7	EKSTRA	18	- lenker og visualisering	24
Planer	8	- vern – lover,	18		
Konsekvensutredninger	8	- eget materiale	21		

FAKTA OM MAKØ

«Apoteker O.F Bruun overdro 23.desembr 1920 eiendommen Makø til Halden kommune. Bruun solgte eiendommen for 32 000,-.

I 1922 ble Makø for første gang brukt som feriekoloni, og det foregikk uavbrutt i 65 år frem til 1987.

Omtrent 12 000 barn har vært på feriekoloni på Makø.

Eiendommen omfatter omtrent 470 mål i nordre del av Søndre Sandøy på Hvaler. I tillegg kommer 10 holmer langs strandsonen.

I Hvaler kommunes arealplan er eiendommen delt opp i to. Den delen som ligger ned mot Makø brygge er markert som areal for offentlig formål. Resten av eiendommen er markert som eiendom for landbruk, friluft og natur.

I 1999 var det 4 skoler i Halden som brukte Makø til overnatting og alternative undervisningsopplegg. I rapporten står det ”Hadde vi gått offensivt ut ville flere meldt sin interesse”.

Kilde: Rapport vedr Makø fra 1999.»

Fra artikkel i Kandusi 2016 <https://kandusi.no/ingen-leirskole-pa-mako/>

«Skipperstua ble kjøpt og gitt til barnehjemmene i Halden i 1936 som feriested. Da barnehjemmene ble fylkeskommunale, forble Skipperstua i kommunens eie. Flere generasjoner barn har fått gode sommeropplevelser på Skipperstua. I dag er det barnevernstjenesten i Halden som disponerer bygget og benytter det som feriested for barn og unge.»

<https://www.ha-halden.no/en-stor-dag-pa-mako-nar-skipperstua-fra-1936-ble-nyapnet/s/5-20-1008330>

«Halden kommune kjøpte eiendommen i 1922 for å gi barn og unge i Halden er ferie- og rekreasjonstilbud. Denne virksomheten opphørte i 1987 fordi det kom pålegg fra helsemyndighetene om oppgradering av vann- og kloakkforholdene.

På eiendommen er det totalt seks bygninger. Hovedhus, forpakterbolig, Maiblomsten - et anneks til hovedhuset, fjøset, Skipperstua og en hytte i Tesebukta. I 1999 ble investeringsbehovet beregnet til én million kroner.

Som aktuelle bruksområder i fremtiden, nevner rådmannen i sin konklusjon leirskole med aktivitetstilbud på sjø og land. Et tilbud som også kan benyttes av institusjoner og andre kommuner. Det kan brukes til rekreasjons- og rehabiliteringstilbud innen barnevern, til kursvirksomhet, og som velferdshytte for kommunens ansatte.»

Fra artikkel i HA i 2005 <https://www.ha-halden.no/nyheter/mako-skal-beholdes/s/1-2906373-4889588>

Makø som overnattingssted: «Det er tre overnattingssteder på Hvaler; Hvaler gjestgiveri, Hvaler camping og Makøsommercafe. I tillegg er det to teltplasser, noen campingplasser og flere gjestebrygger.» (side 20)<https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmli/bitstream/handle/11250/2464246/Masteroppgave%2520Hanna%2520Jacobsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tidslinje

Fornminner / kultur

Natur

Uttalelser /protester

Regulering / planer

Industri

Økonomi

Forurensing

Ulykker

1922	Kommunen kjøper Makø fra Bruun for kr 32 000 (rapport fra 2019)	
1936	«Skipperstua ble kjøpt og gitt til barnehjemmene i Halden i 1936 som feriested . Da barnehjemmene ble fylkeskommunale, forble Skipperstua i kommunens eie. Flere generasjoner barn har fått gode sommeropplevelser på Skipperstua. I dag er det barnevernstjenesten i Halden som disponerer bygget og benytter det som feriested for barn og unge.»	
2005	Makø skal beholdes av Halden kommune	
2014	«Det var i forbindelse med budsjettet for 2014 det ble vedtatt at den tradisjonelle leirskolen med fem dager på fjellet skulle falle bort, og at det skulle planlegges leirskoletilbud i egen regi i Halden kommune .» https://www.ha-halden.no/nyheter/mako/kent-arne-andreassen/fortsatt-ikke-slatt-inn-en-spiker-pa-mako/s/5-20-118492	
2015	Makø for dyrt «I budsjettforslaget for 2016 foreslo rådmannen 4,5 millioner til opprusting av Makø. Nå foreslår han å droppe planene» «Hovedutvalg for Undervisning og oppvekst vedtok derfor i november 2014 at Makø skulle tas i bruk som leirskole, og at oppholdet skulle ha minst tre overnattinger. Dermed utløste det også statstilskudd ». https://www.ha-halden.no/nyheter/mako/utbygging/mako-blir-for-dyrt/s/5-20-128485 IKKE SLÅTT I EN SPIKER	
2015	Nok vann «– Vi må naturlig nok avvente en bestilling fra undervisning og oppvekst, men har allerede boret etter vannet og funnet tilstrekkelige mengder, sier kommunalsjef teknisk, Ulf Ellingsen. – Vi har også vært i kontakt med Hvaler kommune om en mulig utbygging, og fra dem har vi allerede fått godkjenning for de planlagte arbeidene, sier Ellingsen.»	
2016	Ingen leirskole	

2016		
2017.03.07	Formannskapet 07. mars 2017 «stilte formannskapet seg enstemmig bak et forslag fra Kirsti Brække Myrli om at kommunen skal beholde eiendommen» Halden beholder Makø som kommunal eiendom «Der het det også at kommunen skal kartlegge hvilke muligheter som finnes, blant annet fradeling av hyttetomter. Det ble også understreket at det er viktig å sikre naturverdiene på Makø for allmennheten.» «Lund [Björg] ønsket at man skulle beholde eiendommen inntil videre, men at rådmannen også skulle vurdere hvilke muligheter kommunen har, også regulering, av eiendommen. Hun ønsket også å vite hvilken merverdi det ville ha for Halden å omgjøre deler av eiendommen til statlig sikret friluftsområde.»	
	Kafe på Makø	
2019-22	Vannledning se postjournal	
2018	insekstkartlegging	
2019	Insekstkartlegging ved Makø på Nordre Sandøy- av Stefan Olberg 18. januar 2019 Biofokus	
2021	Skipperstua åpnet «Klubbens medlemmer [Halden Soroptimistklubb] og familiemedlemmer har bidratt med ca. 3000 dugnadstimer. Store bidragsytere har vært Sparebankstiftelsen DNB, Moelven og Rørlegger Jørgensen, og i tillegg har mange andre aktører gitt små og store bidrag i form av rabatter og gaver. Kiwanis Halden ga for øvrig hele 150 000 kroner, penger som var øremerket bygging av bad og toalett på Skipperstua. Grovt regnet har utførte arbeider og opprustning en totalverdi på ca. 3 millioner kroner.»	
2022	Halden takker nei til frivillig vern (som må være utredet)	
2023	Protesterer mot	
2024	Kommunen vurderer salg av arvesølvet – Makø «kommunedirektøren ville legge fram en ny sak med forslag til videre forvaltning innen høsten 2023/våren 2024. Kommunedirektøren vil legge fram en sak om dette i løpet av høsten 2024.»	

Kartlagt NATUR – Nordre Sandøy

Søk

https://www.google.com/search?q=nordre+sand%C3%B8y+rapport&sca_esv=1402386822cb5d18&rlz=1C1CHBD_enNO906NO906&sxsrf=ADLYWIKnxv-ZcJBsN1iDfyXT9JND8rYgrA%3A1721167852377&ei=7O-WZrHeFsD7wPAP_ZG7gAI&ved=0ahUKEwixhMLzyayHAXXAPRAIHf3IDiAQ4dUDCA4&uact=5&oq=nordre+sand%C3%B8y+rapport&gs_l=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiFm5vcnRyZSBzYW5kw7h5IHJhcHBvcnQyBR_AhGKABSJwyUPkFWKkoncAJ4AJABAjgBjAGgAeAIqgEDMy43uAEDyAEA-AEBmAILoALxCMICChAAGLADGNYEGEfCag0QLhiABBiwAxhDGloFwgIFEC4YgATCAgsQLhiABBiHARivAcICBRAAGIAEwgIGEAAYFhgewgIIEAAYFhgeGA_CAhQQLiABBiXBRjcBBjeBBjgBNgBAClCCBAAGIAEGKIEwgIaEC4YgAQYxwEYrwEYlwUY3AQY3gQY4ATYAQHCAGQQIRgVmAMAIAYBkAYJugYGCAEQARgUkgcDNC43oAf5Kg&slclient=gws-wiz-serp

2019

Brattholmen-Tresvika **

Referanse: Olberg S. 2019. Naturverdier for lokalitet Brattholmen-Tresvika, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2018. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink til alle bildene fra lokaliteten:

<https://biofokus.no/narin/?nid=6374>) <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/16f375d418e64f629e889d777168008c/brattholmen-tresvika-naturfaglig-rapport.pdf>

Tabell: Kriterier og verdsettning for kjerneområder og totalt for Brattholmen-Tresvika. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdsettning i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urrørhet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topo-grafikk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrodering	Samlet verdi
1 Makessundet S	***	**	*	*	*	*	**	*	**	**	*	-	-	**
2 Makessundet	***	**	*	*	*	*	**	*	**	**	*	-	-	**
Samlet vurdering	**	**	*	**	*	0	**	**	**	*	*	*	**	**

2019

Insektkartlegging ved Makø på Nordre Sandøy

- av Stefan Olberg 18. januar 2019 Biofokus

[Microsoft Word - biofokusnotat2018-46](#)

«BioFokus har på oppdrag fra Fylkesmannen i Østfold kartlagt insektmangfoldet knyttet til gamle eiketrær og gammel furuskog i et skogområde nordvest for Makø på Nordre Sandøy, Hvaler kommune i 2018. Området hvor fellene var plassert er del av et areal som vurderes vernet gjennom ordningen «frivillig vern». Data samlet inn på dette prosjektet er ment å tilføre viktig informasjon om områdets biologiske mangfold, og da i særdeleshet det mangfoldet som normalt sett verken blir kartlagt eller blir spesielt godt vurdert i forbindelse med biologiske undersøkelser av potensielle verneområder.

Områdets beliggenhet, de klimatiske forholdene og skogtilstanden i området tilsier at det skal kunne forekomme en god del varmekjære og krevende insektarter ved Makø, men potensialet for dette mangfoldet kan det være vanskelig å vurdere uten faktiske undersøkelser, da det foreligger lite data fra slike skoger å bygge antagelsene på.»

Om rapporten her:

<https://biofokus.no/insektkartlegging-ved-mako-pa-nordre-sandoy/>

"BioFokus har på oppdrag for Fylkesmannen i Østfold kartlagt mangfoldet av skoglevende biller i et område beliggende ved Makø på Nordre Sandøy på Hvaler. Det samme området er også vurdert i forbindelse med ordningen «frivillig vern», og insektkartleggingen var ment å skulle tilføre sårt tiltrengt informasjon om hva slags mangfold av insekter, og da særlig biller, som finnes på slik «svabergsnatur» langs Østfoldkysten. Naturen her består gjerne av tørre og varme, men fattige og skrinne

furuskoger med spredte gamle eiketrær i overgangene mot mer menneskepåvirkede arealer eller mot frodigere løvskoger i forsenkninger og bergsprekker."

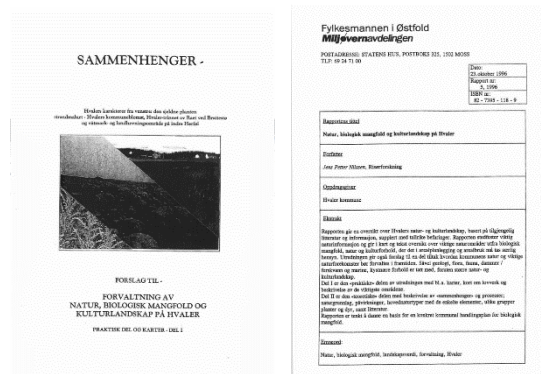
<https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2374427>

Kartlegging og overvåking av eremitt *Osmoderma eremita* i Norge 2014

1996

Natur, biologisk mangfold og kulturlandskap på Hvaler

https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-oslo-og-viken/miljo-og-klima/rapporter/miljovernavdelingen-i-ostfolds-rapportserie-1985-2018/1996_05-natur-biologisk-mangfold-og-kulturlandskap-pa-hvaler-del-1.pdf

Ytre Hvaler nasjonalpark

<https://ytrehvaler.no/>

Forvaltningsplan Ytre Hvaler nasjonalpark 2020-2030

Vedlegg til forvaltningsplan Ytre Hvaler nasjonalpark 2020-2030

Eksternt vedlegg nr. 1 Skjøtselssoner rundt hytter

Eksternt vedlegg nr. 2 Skjøtelsplan for Asmaløy

Eksternt vedlegg nr. 3 Skjøtelsplan for Akerøya

Eksternt vedlegg nr. 4 Skjøtelsplan for Tisler

Eksternt vedlegg nr. 5 Skjøtelsplan for Søsterøyene

Eksternt vedlegg nr. 6 Mål for naturkvaliteter

Eksternt vedlegg nr. 7 Kartleggings- og overvåkingsprogram for sjøområder Ytre Hvaler

Eksternt vedlegg nr. 8 Sammenstilling av høringsuttalelser til forvaltningsplanen

- fornminner
- oppdagelser

HOLCUS MOLLIS L. KRATTLODNEGRAS

8. Hvaler. Nordre Sandøy, Makø. 14.8.1991. G.Engan. <p.m.>.

https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-oslo-og-viken/miljo-og-klima/rapporter/miljoernavdelingen-i-ostfolds-rapportserie-1985-2018/1992_06-sjeldne-sarbare-og-hensynskrevende-karplanter-del-1.pdf

CAREX PSEUDOCYPERUS L. DRONNINGST ARR

4.a. Hvaler. Nordre Sandøy, NNV for Makø. 8.8.1991. G.Engan .
<X-1>.

b. N for Makøy, åpning i skogen, 15 moh. 12.8.1991. K.A.Lye,
T.Berg & G.Engan. <Ås>.

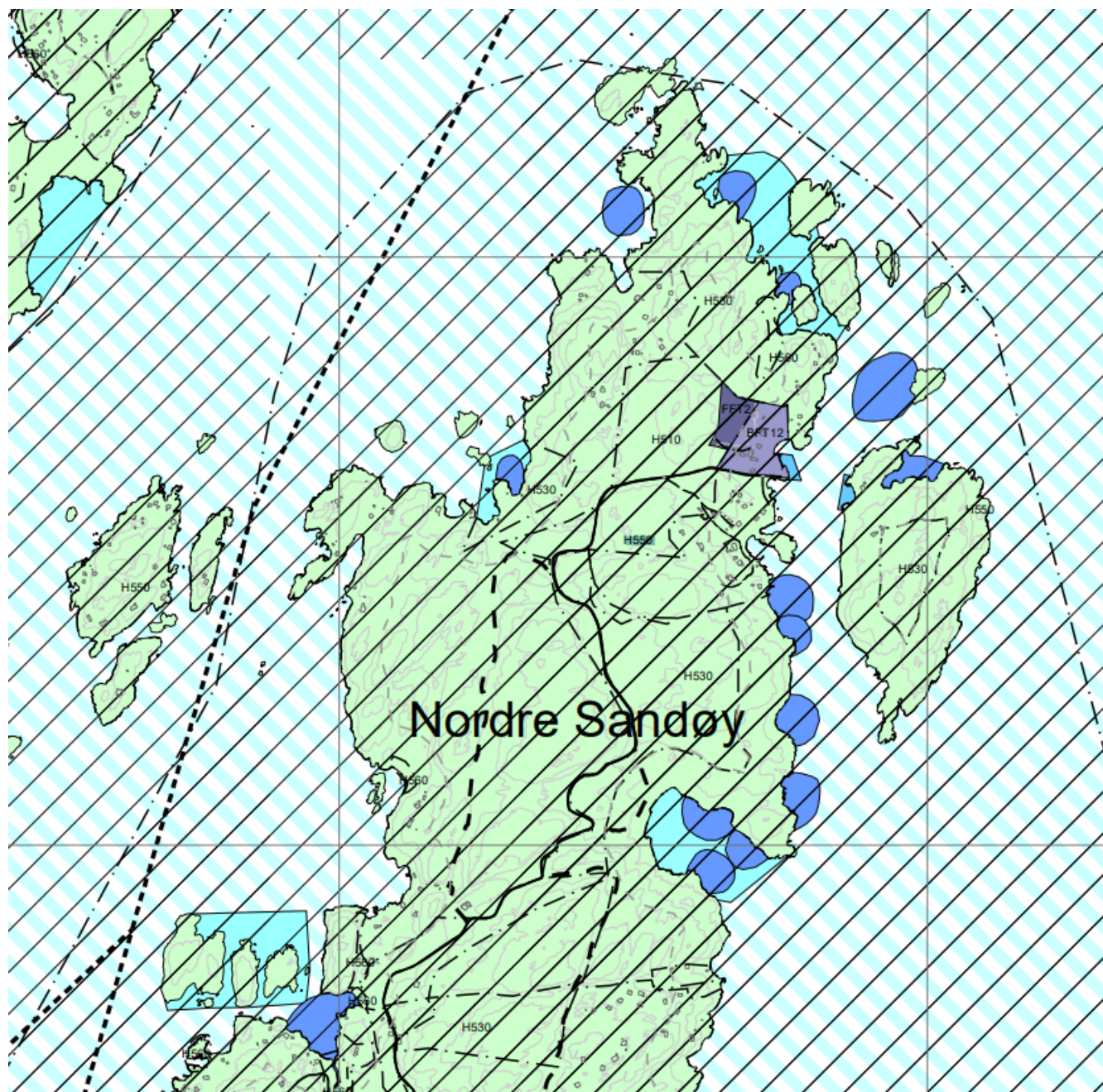
https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-oslo-og-viken/miljo-og-klima/rapporter/miljoernavdelingen-i-ostfolds-rapportserie-1985-2018/1992_06-sjeldne-sarbare-og-hensynskrevende-karplanter-del-1.pdf

- historiske hendelser
- beskrivelser

Kart og kommunal oversikt

<https://www.hvaler.kommune.no/contentassets/e108c2a145044f7b84e3c9816d32ccc7/kpa-hvaler-2019-2031-ost.pdf>

Kommunekart - søkbart

<https://kommunekart.com/?urlid=34780222-d3b4-4d2b-aab3-aaedda366a33>

Planer for området - Offentlige

Konsekvensutredninger

Saksbehandling

Vi har innsyn i dokument med grønn merking

Formannskapet 7. mars 2017 «stilte formannskapet seg enstemmig bak et forslag fra Kirsti Brække Myrli om at kommunen skal beholde eiendommen»

Halden beholder Makø som kommunal eiendom

«Der het det også at kommunen skal kartlegge hvilke muligheter som finnes, blant annet [fradeling av hyttetomter](#).

Det ble også understreket at det er viktig å [sikre naturverdiene på Makø for allmennheten](#).»

DOKUMENTINNSYN - søkekilder for dokument / møter

Einnsyn <https://einnsyn.no/>

Østfold fylkeskommune –

Møter saker og vedtak <https://ofk.no/politikk/moter-saker-og-vedtak/>

Historiske **politiske saker og dokumenter**

Politiske saker fra [tidligere Viken fylkeskommune - fylkesting](#)

Politiske saker fra [tidligere Viken fylkeskommune - fylkesråd og yrkesopplæringsnemnd](#)

Postliste fra [tidligere Viken fylkeskommune - fylkesting](#)

Politiske saker fra [fellesnemnda for Viken fylkeskommune før sammenslåing \(2017–2019\)](#)

Politiske saker fra [Østfold fylkeskommune 2009–2019](#)

Halden kommune

2008 – juni 2020 https://prod01.elementscloud.no/publikum/959159092_HIST-959159092-0820/

fra juni 2020 - <https://prod01.elementscloud.no/publikum/959159092/>

Halden kommune

- Einnsyn

Vi har bedt om innsyn i dokument rødt dokumentnummer

Vi har innsyn i dokument med grønne dokumentnummer

Hvaler - Makø - 27/2 - frivillig vern

[2022/2934](#)

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Hvaler - Makø - 27/2 - frivillig vern

Saksnr. 2022/2934 Det er 1 dokumenter i saken

- 1 **21.01.2022** Stopp i prosessen - Frivillig vern Makø - 27/2 - Hvaler
Fra **Viken skog AS** Til Statsforvalteren i Oslo og Viken

[2019/5572](#)

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Hvaler - gbnr 27/2 og 27/3 - Makø feriehem - Nordre Sandøy - dispensasjon for nytt VA - anlegg til feriebolig - tiltakshaver Pöyry Norway AS

Saksnr. 2019/5572 Det er 3 dokumenter i saken

- 3 **21.01.2022** Melding om vedtak - Hvaler - gbnr 27/2 og 27/3 - Makø feriehem - Nordre Sandøy - dispensasjon for nytt VA - anlegg til feriebolig - kopi av brev til Pöyry Norway AS
Fra **Hvaler kommune** Til Fylkesmannen i Oslo og Viken
- 2 **19.02.2019** Tillatelse til utlegging av sjøledninger - gnr 27/2 - Nordre Sandøy - Hvaler - kopi av brev til Pöyry Norway AS
Fra **Kystverket** Til Fylkesmannen i Oslo og Viken
- 1 **10.01.2019** Oversender vedtak om dispensasjon - kopi av brev til Pöyry Norway AS
Fra **Hvaler kommune** Til Fylkesmannen i Oslo og Viken

[2020/4971](#)

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Hvaler - 27/11 - 27/12 - 27/15 - 27/19 - 27/20 - Makø - Nordre Sandøy - etablering av vann og avløp til fem fritidsboliger - dispensasjon fra kommuneplan

Saksnr. 2020/4971 Det er 3 dokumenter i saken

- 3 [14.02.2020](#) Melding om vedtak - Hvaler - 27/11 m fl - Makø - Nordre Sandøy - etablering av vann og avløp til fem fritidsboliger - dispensasjon fra kommuneplan - kopi av brev
Fra **Hvaler kommune** Til Fylkesmannen i Oslo og Viken
- 2 [4.02.2020](#) Hvaler - 27/11 m fl - søknad om dispensasjon for etablering av vann og avløp til fem fritidsboliger - uttalelse
Fra Fylkesmannen i Oslo til **Hvaler kommune**
- 1 [30.01.2020](#) Ber om uttalelse - Hvaler - 27/11 m.fl. - Makø - Nordre Sandøy - etablering av vann og avløp til fem fritidsboliger - dispensasjon fra kommuneplan
Fra **Hvaler kommune** Til Fylkesmannen i Oslo og Viken

- Offentlig postliste Halden kommune

2021/1598

Halden kommune Saksansvarlig: Anne-Marthe Bodal Bye

Frivillig vern Makø på Hvaler

Saksnummer Det er 5 dokumenter i saken

5 26.01.2022 Bestilling Elements eInnsyn – jp 3

Fra **Halden kommune** Til Viken skog

4 21.01.2022 Bestilling Elements eInnsyn – jp1

Vedlegg 1 & Vedlegg 2

Fra **Halden kommune** Til Halden arbeiderblad

3 21.01.2022 **Frivillig vern på Makø på Hvaler – Statens første erstatningstilbud og mitt forslag til erstatningskrav**

Vedlegg 1

Vedlegg 2

Fra **Halden kommune** Til Viken skog

2 01.03.2021 Bestilling Elements eInnsyn – jp1

Fra **Halden arbeiderblad** Til Halden kommune

1 24.02.2021 **Frivillig vern på Makø på Hvaler – Statens første erstatningstilbud og mitt forslag til erstatningskrav**

Vedlegg 1

Fra **Viken skog** Til Halden kommune

2015/6538

????

2015/1425

????

Se etter **Maria Hantho** jurist (2017-2018) "**Berit Rødseth**"

Enkeltdokument Halden kommune:

Innhold:

Svar på referat fra møte av 1 juni

Sakstittel:

Makø feriehjem - vann- og avløp - 27/2

DokType	Sak/dok nr:	Løpenr.:	Journaldato:	Dok.dato:
U	2018/520-11	8783/2018	07.06.2018	06.06.2018

Tilg.kode Hjemmel:

Avsender\mottaker:

Olsen, Frank Tore m.fl.

2015/6538

????

MEDIEDEKNING – Makø – Nordre Sandøy

- Skog, natur, friområder, folkehelse, utbygging, industri, kultur, landskap, bøkeskog, steinfylling, arkeologiske funn,

2024.06.24

Skal vurdere fremtiden for Makø og Brygga kultursal – av Trine Høistad

<https://www.ha-halden.no/skal-vurdere-fremtiden-for-mako-og-brygga-kultursal/s/5-20-1551902>

«Halden kommune vil vurdere å selge flere kommunale eiendommer, inkludert Makø som ble kjøpt i 1920 og brukt som feriekoloni og senere som leirskole.

En utredning om fradeling av hyttetomter og hovedbølet er fortsatt ikke ferdig, men kommunedirektøren vil legge fram en sak om videre forvaltning i høsten 2024.

»

2023.11.28

Planlegger ny næring midt i ferieparadiset – nå kan du få si din mening

<https://www.ha-halden.no/planlegger-ny-naring-midt-i-ferieparadiset-na-kan-du-fa-si-din-mening/s/5-20-1450122>

2021.09.21

En stor dag på Makø når Skipperstua fra 1936 ble nyåpnet

<https://www.ha-halden.no/en-stor-dag-pa-mako-nar-skipperstua-fra-1936-ble-nyapnet/s/5-20-1008330>

Prosjekt utviklet seg etter hvert og ble mer omfattende enn først tenkt, og det hele ble ledet av Berit Rødseth

2019.01.18

Insektkartlegging ved Makø på Nordre Sandøy

- av Stefan Olberg 18. januar 2019 Biofokus <https://biofokus.no/insektkartlegging-ved-mako-pa-nordre-sandoy/>

2019.01.16

[Tosterødberget] *

Mer enn et tak over hodet <https://kandusi.no/mer-enn-et-tak-over-hodet/>

2017.07.17

Laget kafé på Makø: – Vi vil at flere skal ha glede av paradiset vårt

<https://www.ha-halden.no/nyheter/helg/mako/laget-kaf-pa-mako-vi-vil-at-flere-skal-ha-glede-av-paradiset-vart/f/5-59-815913>

2017.03.17

Damene sikret enighet om Makø – av Øivind Kvitnes

<https://www.ha-halden.no/nyheter/mako/kirsti-brakke-myrli/damene-sikret-enighet-om-mako/s/5-20-326440>

2016.11.29

Vil låne bort Makø <https://kandusi.no/vil-lane-bort-mako/>

Vil låne bort Makø

I august vedtok politikerne at Rådmannen skal inngå et samarbeid med Hvaler kommune, Fylkesmannen ...

2016.11.09

Her vil politikerne bruke flere millioner kroner – Øivind Kvitnes <https://www.ha-halden.no/nyheter/mako/joakim-karlsen/her-vil-politikerne-bruke-flere-millioner-kroner/s/5-20-287168>

2016.09.01

Vil utrede Makøs framtid – av Thomas Lilleby i Halden arbeiderblad <https://www.ha-halden.no/joakim-karlsen/hovedutvalg-for-samfunn-og-kultur/nyheter/vil-utrede-makos-framtid/s/5-20-266130>

2016.08.31

Ingen ny leiekontrakt på Makø – av Vibeke Julsrud på Kandusi 31. august 2016 <https://kandusi.no/ingen-ny-leiekontrakt-pa-mako/>

Ingen ny leiekontrakt på Makø

Det er en nesten rørende enighet blant politikerne i Hovedutvalg for Samfunn og Kultur ...

2016.06.07

Prisantydning opp mot 12-15 millioner <https://kandusi.no/prisantydning-opp-mot-12-15-millioner/>

Prisantydning opp mot 12-15 millioner

Siden 2002 har Lene og Tore Amarius drevet det idylliske stedet Makø på Hvaler. Kommunen eier ...

2016.05.26

Rådmannen vil fornye kontrakten på Makø <https://kandusi.no/radmannen-vil-fornye-kontrakten-pa-mako/>

Rådmannen vil fornye kontrakten på Makø

For noen måneder siden skrinla politikerne i Halden ideen om leirskole på Makø. De g...

2016.04.27

– Gjør et kupp og støtt en god sak – av Morten Paulsen

<https://www.ha-halden.no/halden-soroptimistforening/bruktmarked/skipperstua/gjor-et-kupp-og-stott-en-god-sak/s/5-20-180568>

2016.04.23

Marked til inntekt for Skipperstua <https://kandusi.no/marked-til-inntekt-for-skipperstua/>

Marked til inntekt for Skipperstua

På Makø ligger Skipperstua. Skipperstua er en gammel perle som Barnevernjenesten i Halden disponerer. Huset ...

2016.03.08

Ingen leirskole på Makø

<https://kandusi.no/ingen-leirskole-pa-mako/>

Ingen leirskole på Makø

I flere år har Halden kommune utredet og diskutert leirskoletilbudet for elevene i grunnskolen. Hovedspør...

2016.03.08

Er skuffet over skrinlagte planer <https://kandusi.no/er-skuffet-over-skrinlagte-planer/>

Er skuffet over skrinlagte planer

I 2002 flyttet Lene Nilsen og Tore Amarius til Makø, og der er de fortsatt. De ...

2015.11.23

Foreslår likevel leirskoletilbud utenfor Halden – Makø blir for dyrt

<https://www.ha-halden.no/nyheter/mako/utbygging/mako-blir-for-dyrt/s/5-20-128485>

2015.10.24

Fortsatt ikke slått inn en spiker på Makø – av Øivind Kvitnes

<https://www.ha-halden.no/nyheter/mako/kent-arne-andreassen/fortsatt-ikke-slatt-inn-en-spiker-pa-mako/s/5-20-118492>

2014.11.21

– Dette er en riktig gla'sak <https://www.ha-halden.no/nyheter/dette-er-en-riktig-gla-sak/s/1-2906373-7703380>

2014.11.06

Satser på demens og Makø <https://www.ha-halden.no/nyheter/satser-pa-demens-og-mako/s/1-2906373-7680735>

2014.09.14

- Verden der ute er mer alternativ enn oss <https://www.ha-halden.no/nyheter/verden-der-ute-er-mer-alternativ-enn-oss/s/1-2906373-7577170>

2013

- Selg Makø nå! <https://www.ha-halden.no/nyheter/salg-mako-na/s/1-2906373-6618162>

2010.10.30

Foreldre har ikke råd til ferie <https://www.ha-halden.no/nyheter/foreldre-har-ikke-rad-til-ferie/s/1-2906373-5329789>

2010.02.22

Ønsker hyttefelt ved Makø – av Torgeir Nakken

<https://www.ha-halden.no/nyheter/onsker-hyttefelt-ved-mako/s/1-2906373-4983229>

2009.09.30

(nevnt) Finnes det noen friluftspolitikk i Halden kommune? - del 2 - Holt

<https://www.ha-halden.no/nyheter/finnes-det-noen-friluftspolitikk-i-halden-kommune-del-2/s/1-2906373-4982572>

2007

<https://www.ha-halden.no/new-articles/mako/s/1-2906373-4869629>

2008.06.20

En stor takk etter Makø-opphold – av Kari-Anne Øvreide

<https://www.ha-halden.no/new-articles/en-stor-takk-etter-mako-opphold/s/1-2906373-4958517>

2008.05.03

<https://www.ha-halden.no/nyheter/livet-blir-aldri-det-samme/s/1-2906373-4955406>

2008.05.03

Hva nå, Makø? -av Av Kirsti M. Andersen <https://www.ha-halden.no/nyheter/hva-na-mako/s/1-2906373-4955417>

2007.06.01

Beklager og tar tak i Makø – av Hanne Eriksen <https://www.ha-halden.no/nyheter/beklager-og-tar-tak-i-mako/s/1-2906373-4933024>

2007.06.01

Tar tak i Makø <https://www.ha-halden.no/new-articles/tar-tak-i-mako/s/1-2906373-4933067>

«I to og et halvt år har ekteparet Lene og Tore Amarius (bildet) drevet Makø uten leiekontrakt med Halden kommune som eier. Konstituert kommunalsjef, Stein Cato Røsnæs, beklager at det har tatt så lang tid, men lover nå å ordne opp i forholdet.»

Lover en løsning på Makø <https://www.ha-halden.no/nyheter/lover-en-losing-pa-mako/s/1-2906373-4933019>

2007.05.30

En Stor Skam <https://www.ha-halden.no/new-articles/en-stor-skam/s/1-2906373-4932853>

2007.05.26

Driver fortsatt Makø uten kontrakt – Hanne Eriksen <https://www.ha-halden.no/nyheter/driver-fortsatt-mako-uten-kontrakt/s/1-2906373-4932692>

2007

Storheten i Halden – av Olai Gundersen

<https://www.ha-halden.no/new-articles/storheten-i-halden/s/1-2906373-4934218>

«Friluftsmennesket har i generasjoner lekt seg gjennom det unike friluftsområdet i Halden, - i mark eller i sjøutfoldelse. Vi befinner oss på vei inn gjennom en forgrening av Oslofjorden, Iddefjorden, der vi treffer en av oppsitterne. Vi gratulerer eieren av en eiendom som vi betrakter som en av de deiligste eiendommene ved Iddefjorden. Eieren korrigerer oss med følgende: Den deiligste eiendommen i OSLOfjorden.

Vedkommende er innflytter. er det nødvendig å være innflytter for å se storheten i Halden?

En lørdagsutgave av Halden Arbeiderblad bringer en av Oslofjorden og distriktets fineste eiendommer. Der behøver vi ikke være innflytter for å se og forstå STORHETEN enda en gang. En fyldig artikkel om en av de absolutt fineste eiendommene i vår umiddelbare nærhet - rekreasjonsstedet Makø.

Eiendommen ble, etter det vi kjenner til, innkjøpt av Halden kommune for 87 år siden, nærmere bestemt i 16. oktober 1920. Apoteker Brun solgte den for den betydelige sum av 32.000 kroner. Eiendommen består av 40 dekar innmark og 310 dekar utmark. Eiendommen har en strandlinje med et titalls holmer som en perlerand rundt. Makø ble kjøpt til det beste for byen som et rekreasjonssted. Vi har overtatt arvesølvet, og hva gjør vi med eiendommen? I HA lørdag 26.mai kan vi lese at ekteparet Lene og Tore Amarius bor der på sjetten år. Det fortelles at flere hundre barn som har kommet skjevt ut i livet har fått nye sjanser på øya. Vi står overfor en avgjørelse som kan være byen og samfunnet verdig. Vi forventer at Halden kommune vil ta ansvar og komme fram til en profesjonell avgjørelse i nær framtid. En avgjørelse som går ut på å utvikle stedet til å bli et fullverdig senter. det finnes amnge gode modeller, som for eksempel Langedrag naturpark. Her ligger alt til rette for at det skal kunne bli en suksess med en så ypperlig mulighet for sjøliv og landbruk. Det burde bygges over tid med en bestemt modell for øye. Det blir viktig med både dyr og redskap og båt og redskap. Samtidig vil jeg at det skal vises respekt for det som er gjort der ute. Det ligger en enorm entusiasme , drømmer og planer bak.

Veien blir til mens vi går.

Halden kommune. vis nå at det er litt tæl i dere, slik at ikke alle andre kommer foran oss igjen. Vi som har levd en stund, vet at det finnes muligheter bare det ligger vilje bak. Storheten er at Halden kommune kan bli en foregangs-kommune som i dette tilfellet vil føre til hjelp for mange mennesker. Jeg håper politikerne forstår og tar seg av de store strekene, så får gartnere og vaktmestere at seg av de trivielle by-sakene.»

2005.09.05

Makø skal beholdes <https://www.ha-halden.no/nyheter/mako-skal-beholdes/s/1-2906373-4889588>

1959

«Foreldre som skulle søke om [ferieopphold på Makø feriehem for sine barn ble bedt om å spørre etter søknadsskjemaer på de respektive skoler](#). Guttene skulle ut i første pulje dette året.»

1959

«17. juli 1959

[Nå er det klart for en treukers ferieperiode for Haldens skolepiker på Makø etter at guttene har hatt sine tre uker der ute](#). De kom tilbake brune og fine og nå skal jentene få kose seg i sommer og sol på ferieparadiset Makø. Det er folkeskolens nye sosialkurator Lilian Johnsen som skal holde jentene under oppsikt i år.»

1959

«24. juni 1959

«Tusener av skolebarn slapp fri fra skolen i går. De gikk ut i sommerferie til stor jubel i skolegården. - Være gode ambassadører for hjem, skole og by, sa skolebestyrer Jens H. Jensen.

[24 gutter samlet seg om bord i «Svinesund» i går. De var på vei til Makø på Hvaler for å ha sommerferie. Guttene skal være på Makø i tre uker.»](#)

1958.04.17

17. april 1958.

På budsjettet for Halden for 1958-1959 utgjorde kommunens bruttoutgifter til sosialtrygd og barnevern 3,5 millioner kroner. Det ble kommunalt tilskudd til alderstrygden også etter opphevelsen av behovsprøven, og skolebarna skulle også kommende sommer dra til Makø feriehem på Hvaler.

1957

«I en annonse i HA denne dagen kan vi lese følgende: Til Makø feriehem søker vi en bestyrerinne, kyndig i matlaging, to piker, samt tilsyn for gutter - 25 stk, og tilsyn for piker - 25 stk.» <https://www.ha-halden.no/new-articles/ha-for-50-ar-siden/s/1-2906373-4933195>

1940-1945

Fra gutteskolen i krigsårene – av Egil Torgersen <https://www.ha-halden.no/new-articles/fra-gutteskolen-i-krigsarene/s/1-2906373-4952662>

Litteratur

EKSTRA

- **vern** – lover, planer, forpliktelser og økonomi

[Veileder for opprettelse av verneområder](#) Miljødirektoratet M-481 2016

«Veilederen inneholder en omtale av de ulike verneformene ved områdevern etter naturmangfoldloven kap. V, og saksbehandlingsregler ved opprettelse av verneområder. Veilederen gir også retningslinjer for utforming av verneforskrifter og regulering av ulike brukerinteresser, avgrensning av verneområder og erstatning ved opprettelse av verneområder. Guidelines about administrative procedure and regulations regarding protected areas.»

Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven

Les om **Vern av nye områder** i informasjon fra Statsforvalteren i Oslo og Viken ([Vern av nye områder | Statsforvalteren i Oslo og Viken](#) <https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/miljo-og-klima/nyttvern/>

[Hva er en verneprosess?](#)

[Frivillig skogvern](#)

[Vårt arbeid med nasjonalpark i Østmarka](#)

[Supplerende vern](#)

2009

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)» LOV-2009-06-19-100
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

2016

Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold

Meld. St. 14 (2015-2016), Innst. 294 S (2015-2016)
Med ordningen med 10 % vern av natur fra 2016:

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=64248>

2022

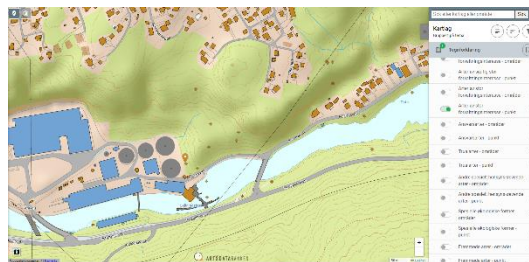
Naturavtalen i norsk oversettelse som "slår fast at **30 % av land og hav** skal bevares og vernes innen 2030":
<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/naturavtalen/id2986497/> Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold

Restaurering av natur:

Økologiske grunnkart

<https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no/>

Regjeringen har satt i gang et kunnskapsløft for natur. Innsatsen skal økes for å innhente og samle god stedfestet kunnskap om natur- og landskapstyper, arter og miljøvariabler. Dataene samles i et økologisk grunnkart for Norge. Det gir oss et viktig kunnskapsgrunnlag for å forvalte arealene våre. Kunnskapsløftet er en oppfølging av stortingsmeldingen som heter Natur for livet.

Satsingen er tredelt:

- utvikle en kartportal til grunnkartene
- økt kartlegging av natur og bygge opp kunnskap
- samordne, kartlegge og gjøre tilgjengelig kart på en bedre måte
-

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/naturkartlegging/okologisk-grunnkart/>

Frivillig vern

Om lovgrunnlaget for **frivillig vern** fra [Verneplan for skog – frivillig vern - Høring om forslag om vern av tre nye naturreservater og utvidelse av to naturreservater i Nordland](#):

«Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i samsvar med **naturmangfoldloven**. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av **ulike vernekategorier**. Aktuell verneform for områder i denne verneplanen er **naturreservat**. Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservater kan vernes områder som:

- *Inneholder truet, sjelden eller sårbar natur*
- *Representerer en bestemt type natur*
- *På annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold*
- *Utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- *Har særlig naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

[...]

3. Verneplanprosessen

I saker med frivillig vern av skog får normalt Statsforvalteren tilbud om vern fra grunneier via deres skogeierorganisasjon. Det blir deretter gjort naturfaglige registreringer i de aktuelle områdene, med mindre det fra tidligere av foreligger tilstrekkelig kunnskap om naturverdiene. Hvis naturfaglige registreringer viser at området kvalifiserer for vern, fremskaffes skogdata som grunnlag for erstatningsberegninger. Deretter forhandler grunneiere og staten om erstatning, vernegrense og -bestemmelser. Vanligvis blir det inngått avtale mellom skogeier og staten før det blir meldt oppstart av verneplanarbeid.

Den formelle saksbehandlingen skal følge naturmangfoldloven §§ 41 til 43 og rundskriv T-2/15 fra Klima- og miljødepartementet. Dette kan oppsummeres på følgende måte:

- Melding om oppstart av verneplanarbeid med brev til grunneiere og aktuelle etater og organisasjoner, samt kunngjøring i aviser.
- Offentlig høring av konkret verneforslag med brev til grunneiere og andre høringsinstanser. Høringsforslaget skal beskrive verneverdier og andre verdier, samt de konsekvensene forslaget antas å få. Det skal følge med forslag til vernekart og verneforskrift, og frist for å komme med merknader skal være minst to måneder.
- Etter høringen skal Statsforvalteren vurdere innkomne merknader og eventuelt gjøre endringer i forslaget. Større endringer må drøftes med grunneierne. Deretter sender Statsforvalteren sin tilrådning til Miljødirektoratet.
- Miljødirektoratet vurderer forslaget og sender sin tilrådning til Klima- og miljødepartementet (KLD).
- KLD forbereder saken og legger forslag om vern frem for Kongen i Statsråd.
- Vedtak om vern gjøres av Kongen i Statsråd som kongelig resolusjon. Etter vedtaket vil erstatningen bli utbetalt i tråd med avtalen med grunneier.
- Statsforvalteren sender brev til grunneiere og andre høringsinstanser, samt kunngjør vedtaket i aktuelle aviser. De nye verneområdene blir skiltet og merket.
- Grensemerkingen blir vanligvis gjort av jordskifteretten, som etter begjæring fra Statsforvalteren opptar sak om grensegang for det enkelte område.»

(Fra s.5 i «Verneplan for skog – frivillig vern – Høring om forslag om vern av tre nye naturreservater og utvidelse av to naturreservater i Nordland» Rapportnummer : 1/2024 18. april 2024 ISBN : 978-82-8429-018-8. <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/dd75d55aab44410e9179c3dc3c35182a/verneplan-for-skog---frivillig-vern---2024.pdf>)

- eget materiale
- QR-koder

- refleksjoner

- **markeringer**

- filmer

- karttjenester

<https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#bok>

<https://areaplaner.no>

Økologiske grunnkart

<https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no/>

Regjeringen har satt i gang et kunnskapsløft for natur. Innsatsen og landskapstyper, arter og miljøvariabler. Dataene samles i et kunnskapsgrunnlag for å forvalte arealene våre. Kunnskapsløftet er

Satsingen er tredelt:

- utvikle en kartportal til grunnkartene
- økt kartlegging av natur og bygge opp kunnskap
- samordne, kartlegge og gjøre tilgjengelig kart på en bedre måte
-

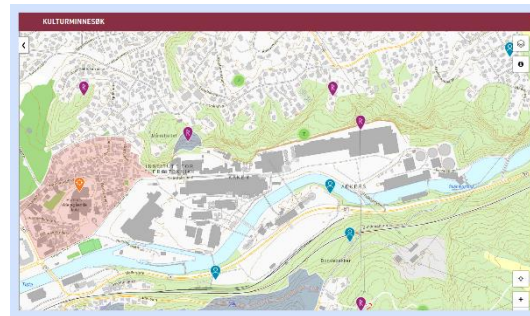
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/naturkartlegging/okologisk-grunnkart/>

skal øke
økologi
en oppf

Kulturminnesøk

<https://www.kulturminnesok.no/kart/?q=halden&am-county=&lokenk=location&am-lok=&am-county=&bm->

[municipality=&cp=1&bounds=59.13097319188206,11.39108419418335,59.12150376043488,11.422412395477295&zoom=16&id=](https://www.kulturminnesok.no/kart/?q=halden&am-county=&lokenk=location&am-lok=&am-county=&bm-municipality=&cp=1&bounds=59.13097319188206,11.39108419418335,59.12150376043488,11.422412395477295&zoom=16&id=)

Riksantikvaren sin database inneholdt tusenvis av kulturminne, alt fra arkeologiske kulturminne til vedtaksfreda bygg. På Ku andre fylker, søkje etter enkeltemne eller utforske direkte i kart. Løysinga baserer seg på data frå Riksantikvaren sin databas frivillige foreiningar og lag, samt andre interesserte.

– Kulturminnesøk er heile Noreg sin database for kulturminne, kulturmiljø og landskap. Her kan du enkelt finne fram til kul Geiran.

<https://riksantikvaren.no/siste-nytt/pressemeldinger/riksantikvaren-lanserer-nytt-kulturminnesok/>

Gule sider (kan vise **klare bilder** og eiendomsgrenser)

<https://kart.gulesider.no/?c=59.129889,11.427455&z=16&l=aerial&q=;10000432825;geo>

Kartverket.no

<https://seeiendom.kartverket.no/>

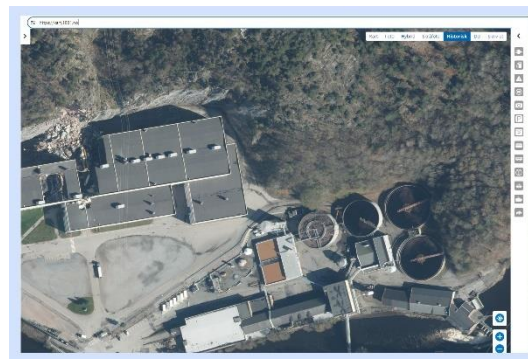
Norgeskart.no

<https://www.norgeskart.no/#!?project=norgeskart&layers=1003&zoom=16&lat=6559806.95&lon=294551.61&markerLat=6559938.106525089&markerLon=294600.864>

1881

<https://kart.1881.no/>

Velg utsnitt – velg historisk – velg årstall

2010

[Temakart viktige kulturlandskap](#) (PDF, 524 kB) [Uleselig for publikum på nett pga lav oppløsning]

- eiendommer

<https://norgeskart.no/#!?project=seeiendom&zoom=14&lat=6559660.32&lon=294608.18&markerLat=6559679.400084483&markerLon=294702.2387408377&panel=Seeiendom&showSelection=true&p=Stedsnavn&layers=1002,1013,1014,1015&sok=Tistedalsveien>

«Sjekk hva som er tinglyst

Du kan selv slå opp i grunnboken hvis du ønsker å se hva som er tinglyst på en eiendom eller en borettslagsandel. Dette gjør du ved å logge inn på Se Eiendom.

Historiske opplysninger fra grunnboken

Hvis du vil vite hva som tidligere har vært tinglyst på en eiendom, kan du bestille en historisk grunnboksutskrift eller en kopi av den gamle grunnboken.

Dokumenter som ikke kan bestilles

Kartverket har kopier av de fleste dokumenter som er tinglyst, men ikke alle. Her finner du en oversikt over de dokumenttypene som ikke kan bestilles fra Kartverkets arkiv.»

Kopi av dokumenter som er tinglyst før 1951 bestiller du hos **Digitalarkivet**

Digitalarkivet <https://www.digitalarkivet.no/>

- føring av kilder

<https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#bok>

Bøker <https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#bok>

Eriksen, T.H. og Nielsen, F.S. (2013) *A history of anthropology*. 2. utg. London: Pluto Press.

I teksten:

Oversatte bøker:

I teksten:

Kapittel i redigert bok:

Etternavn, N.N. (årstall) Kapitteltittel, i Redaktør, N.N. og Redaktør, N.N. (red.) *Boktittel*. Utgivelsessted: Utgiver, sidetall for kapittelet.

Engen, T.O. (2010) Enhetsskolen og minoritetene, i Lund, A.C.B. og Moen, B.B. (red.) *Nasjonale minoriteter i det flerkulturelle Norge*. Trondheim: Tapir akademisk forlag, s. 121–139.

I teksten:

Tidsskriftsartikler: <https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#tidsskriftartikkel>

Dyregrov, A. og Straume, M. (2003) Kollektiv ivaretagelse etter katastrofer: erfaringer fra «Sleipnerulykken». *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 40(2), s. 92–101.

I teksten:

Avisartikler: <https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#avisartikkel>

Thuen, F. (2006) Utroskapens pris, *Bergens Tidende*, 12. oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.bt.no/meninger/kronikk/Utroskapens-pris-1819069.html> (Hentet: 17. januar 2015).

I teksten:

Nettsider: <https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#nettsider-elektroniske-dokumenter>

Forfatter/redaktør/organisasjon (årstall) *Tittel*. Tilgjengelig fra: <https://url> (Hentet: dato). Espeland, J. og Tuv, N. (2019) *Slik måler SSB ulikhet*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/slik-maler-ssb-ulikhet> (Hentet: 10. mai 2019).

I teksten:

Offentlige kilder: <https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#offentlige-kilder>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del –verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsett som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-forgrunnopplaringen/id2570003/>

I teksten:

Lover: <https://www.sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#lover>

I teksten:

- lenker og visualisering

Lage QR-koder: QR creator

Snu pdf-sider: <https://smallpdf.com/rotate-pdf>

Finne eiendom og eier av eiendom: <https://seeiendom.kartverket.no>

]

Verdens norligetste bøkekoger i Nyhus, Per 1999 *Larvik A-Å* https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2010120120010?page=83 Kilde bok | forfatter = Nyhus, Per | utgivelsesår = 1999 | tittel = *Larvik A-Å* | isbn = 8299083532 | utgivelsessted = no | forlag = Østlands-posten | url = http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010120120010 | side = }}